MONITOR

Na R. P. 1774.

Nro: C.

Dnia 14. Grudnia

Kontynuacya o Lasach do Budowli.

JEżeli Wieśniak ma dosyć na to placu, powinien takowy las do budowli z drzew liściowych, wcale od lasu do opału oddzielić, y onże na 40. lub ieżeli do tego las nie wydostarcza, y nie każdego Roku, lecz około dwoch, lub

trzech lat, iedna część onegoż wycinana bydź ma, podług miary na mniey części podzielić.

Ponieważ do budowli same tylko drzewa osobliwey zdatności są potrzebne, więc potrzeba też osobliwie y na to uważać, ażeby cały las budowlany z samych tylko prostych, gładkich, zdrowych, grubych, wysokich, przytym mocnych y twardych drzew składał się, y żeby żadnego krzywego, nie pożytecznego, y słabego drzewa, nie było, ktoreby nie pożytecznie tylko plac tak szacowny zabierało, ponieważ na mieyscu iednego wielkiego drzewa, dostatecznie 10. lub 20. małych drzew pomieścić można. Na ten koniec, zaraz z początku przyzwoitey ostrożności zużyć należy, przez co wszystko na potym snadnie idzie. Gdy na przykład, po wycięciu iedney części lasu, ktory w takim iest stanie, w

iakim

iakim bydź naſze, wyżey opiſałem, potrzeba będzie po większey części nowe zaſadzać drzewa, na ten czas, naylepſzę drzew gatunki obierać, iako to, dęby, jawory, jeſiony, wiązę y lipy, y przytym ſame tylko proſte y zdrowe drzewa, co także y potym przy wyczyſzczaniu y wycinaniu laſu uważać należy, w ktorym razie zwykły ſię nawet, tę wycinać wyroſtki, ktore zbyt z ſtarych pniakow wychodzą, ponieważ takowe, rzadko kiedy zupełnie ſą u dołu zdrowę, albo przynaymniey krzywo wychodzić zwykły. Takowe wycinanie więcey iak ieden raz, á przynaymniey w przeciągu lat dzieſiąciu dziać ſię powinno, chociaż dobry goſpodarz, y częśiey do wyczyſzczania, wycinania, á przeto poprawiania laſu ſwego, żałować nie będzie, pracy ſwoiey przykładać. Wreście zachować wſzyſtko trzeba, w mierze takowego laſu do

budowli, co się wyżey względem lasu na opał wspomniało y radziło.

Ze zaś na bardzo wielu mieyscach tak są małe lasy, iż ledwo tylko las do opału, á przeto daleko trudniey las do budowli, na przyzwoite części podzielić można, ponieważ one częstokroć z niewielu bardzo dziesiątkow składaią się, przeto nie omieszkam powiedzieć, co w tym ražie czynić naylepiey. Nie trzeba zdaie mi się, w cale takowego lasu rozdzielać, lecz tylko o to się starać, ażeby go poprawić, y lepszym uczynić, przytym tyle, ile każdego razu potrzeba wymaga wycinać, myśląc zawsze o sposobie co raz więcey takowemu niedostatkowi zabieżeć. Następuiące sposoby to wszystko iaśniey okażą.

I. Co się tyczy poprawy takowego lasu, potrzeba nayprzod naturę lasu rozważyć, czyli wielkim lub małym, starym lub młodym, czyli

ieſt

ieſt gęſtym lub rzadkim? czyli ſię w nim ſame tylko dobre, czyli złe tylko, czyli oboyga gatunku drzewa zawieraią, y tym podobne rzeczy. Gdy będzie na przykład bardzo ſtary, y drzewa iako w takowym razie bywa, bardzo ſą rzadkie, na ten czas nie ma nic lepſzego, iako cały las, choć by też doſyć był obſzerny, rożnemi czały wyciąć, y nowy założyć. Te mieyſce zaſadzić więc młodemi drzewkami ze ſzkoły, y tak ſobie względem ich wycinania y wyczyſzczania, iakośmy wyżey wſpomnieli, poſtępować. Gdy w takowym ſtarym leſie, po między wielkiemi y ſtaremi drzewami, wiele będzie młodych y dobrych drzew, potrzeba przy wycinaniu pierwſzych, wielkiey dołożyć oſtrożności, ażeby tym drugim bynaymniey nie ſzkodzić, tym końcem, potrzeba nayprzod u wielkiego drzewa gałęzie

poob-

poobcinać, á dopiero cały pień powoli ſpuścić. Na wyciętych mieyſcach y innych prożnych ſadzić młode drzewka, lecz z tą oſtrożnością, ażeby niższe nie były, lecz nieco wyżſze y mocnieysze od dawnieyſzych, inaczeyby od tychże przytłomione zoſtały.

Wſzyſtkie poniſkie chroſty, y wſzyſtkie krzywe y niezdatne drzewa, należy bez żadnego zaſtanowienia ſię wyciąć, á na ich mieyſca lepsze zaſadzić, reſztę także dobrych młodych drzew, opatrywać nie zaniedbać. Tak bywa poſpolicie, iż te młodociane drzewka, w chroſt z korzenia wyraſtaią y że powiękſza ich część, zdołu bywa krzywa y ukośna. Przeto potrzeba nayprzod niektore drzewa z takowym chroſtem wyciąć, y tylko trzy lub cztery naylepszych zoſtawić, potym zaś

także y te zostawione, tak wyczy-
ſzczać y obcinać, ażeby żadney na dole nie zostało gałęzi, przez ktoreby nie tylko same przez ſię drzewo, ale też y Sąſiedzkiemu w wyrastaniu nie było na przeſzkodzie. Tymże przepiſanym ſposobem postępować ſobie z laſem, ktory wprawdzie nie zbyt iest stary, gdzie iednak mało wielkich drzew między wielo małemi znayduie ſię y tymże w rośnieniu przeſzkadzaią. Podobnie y tu wielkie wycinaią ſię drzewa, y rownie ſię z pozostałemi młodocianemi drzewami postępuie, iak ſię wyżey ukazało.

Laſy ktore nie tylko ſą wysokie, ale też y dosyć gęste, nic więcey nie wyciągaią, iak tylko, ażeby ich czaſem z niſkiego chrostu y krzewow oczyszczać, ażeby te w przyſzłym ścinaniu y odnawianiu na przeſzkodzie nie były, y ſzkody nie przynoſiły.

Gdy las będzie nie rowny, to iest na niektorych gęsty mieyscach á na drugich rzadki, należy gęste mieyca zostawić, á ſame tylko rzadkie wycinać. Lecz to ſię tylko w tym razie ma rozumieć, gdy rzadkim nie zbywa na mieyscu obſzernym, boby inaczey w koło las gęsty stoiący, mogłby młodociane drzewa przytłumiać, y uczynioną pracę nadaremną uczynić.

Gdy po części las ze złego gatunku drzew ſkłada ſię, trzeba ſię starać, takowe przy ścinaniu, wycinaniu, y wyczyszczaniu powoli y wcale wykorzeniać, á lepszy rodzay, na mieyſca

ſta tych obierać. Oſika na przykład prędko wprawdzie rośnie, częſtokroć y proſto, y może bydź iakom to ia ſam widział, w potrzebie, do budowli doſyć dobrze użyta, z tym wſzyſtkim, gdy poſpolicie krzywo wyraſta, w ſkorze gnić zapoczyna, y poſpolicie nie długo, to ieſt ledwo 30. lat wytrzyma, przeto trzymam za rzecz dobrą, powoli wcale, ieżeli to bydź może, wykorzeniać ią, y lepsze rodzaie na iey mieysce zaſadzać. Gdyby iednak cały las ſamą tylko zawierał oſiczynę, na ten czas tak wprawdzie należy ſobie poſtępować, iako z innemi laſami, radziłbym iednak takowy las lepiey na opał obrocić.

Gdyby nakoniec taki znaydował ſię do budowli obrany las, gdzieby wſzyſtkie dobrego gatunku były drzewa, młode y w ſamym wzroście, oraz doſyć gęſte, na ten czas ſame tylko prożne mieysca, na ktorych zbywać nie może, zaſadzić, á krzywe y do przyſzłego użytku nie zdatne wyciąć, ażeby dobre y użyteczne z nich nie miały przeſzkody.

Kontynuacya w naſtępuiącym Monitorze.